

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

monasteriis regni prædicti, si super provisione ipsorum duratura discordia oriatur, iidem Barones & alij Barones prætextu guardiæ seu advocacionis ad bonorum temporalium eorundem custodiam dissipatores & consumptores deputant, non custodes, in enormem Ecclesiarum & monasteriorum sæpius læsionem, Feruntur etiam quidam esse Ballivi, Præpositi, & officiales eorum, qui multò carius solito sua emunt officia, spem damnabilis lucri ponentes in servitiis seu exactionibus quæ ab Ecclesiis, hominibus earum, & personis ecclesiasticis extorquent quodammodo violenter, dum ratione guardiæ seu advocacionis huiusmodi eorum nomine, à quibus huiusmodi emunt officia, ecclesiastica bona capiunt, vel capi mandant aliquando eo tempore, agriculturæ videlicet, messium, ac vindemiarum, quo eisdem majora damna noscuntur, etsi vexationem suam ab ipsis redimant, imminere. Super quibus præfata Ecclesia apostolicum petiit remedium adhiberi. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus præfatos Barones, Ballivos, Præpositos, officiales, & alios Narbonensis provincie, quotiens opus fuerit, ut ab huiusmodi Ecclesiarum & ecclesiasticarum personarum gravaminibus conquiescant, attentè monere ac efficaciter inducere studeatis: & si ad monita fuerint pertinaces, ipsos super iis per excommunicationem in personas & interdictum in terras eorum, appellatione remota, veritate per vos vel per alios cognita, compescatis. Non obstante si eisdem à sede apostolica sit indultum quòd excommunicati nequeant vel eorum terræ ecclesiastico subiecti interdicto absque speciali sedis ejusdem mandato plenam vel expressam seu de verbo ad verbum faciente de indulto huiusmodi mentionem, sive constitutione de duabus dictis edita in Concilio generali, aut statuto Concilij Lugdunensis de aliquibus per generalem clausulam *Quidam alij* ultra tres vel quatuor auctoritate literarum nostrarum in iudicium non trahendis. Nam cum privilegia mereantur amittere ab usores eisdem, ecclesiasticæ immunitatis everforibus, quò minus disciplinalis disciplinæ meritis patiantur aculeos, nulla volumus privilegia vel indulgentias seu constitutionis beneficia suffragari. Quòd si non ambo iis exequendis poteritis vel nolueritis interessè, alter vestrum, non expectato reliquo, ea nihilominus exequatur. Datum Perusij VII. Kal. Augusti, pontificatus nostri anno decimo.

Concil. Lugdun.
sub Innoc. 4. c. 1.

CLEMENS Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Episcopo Bituricensi salutem & apostolicam benedictionem. Significavit nobis venerabilis frater noster Episcopus Tolosanensis quòd cum fama volante in illis partibus mendaciter diceretur quòd ipse viam fuerat universæ carnis ingressus, Vicarius in Tolosa dilecti filij nobilis vici Comitis Tolosæ, prætextu regalium quæ in bonis episcopatus Tolosanensis eidem Comiti indebitè vendicare contendit, domos, bona, & cameras episcopales temerario ausu intrare ac bona ipsius Episcopi ibidem inventa nequiter occupare præsumpsit, certis tandem custodibus ad præmissorum demorum, bonorum, & camerarum custodiam deputatis. Verùm cum huiusmodi præsumptionis excessus adeo esset notorius quòd nulla posset tergiversatione celari, Officialis Tolosanensis in dictum Vicarium & omnes dantes ei super hoc auxilium & favorem, canonica monitione præmissa, excommunicationis sententiam exigen-

te iustitia promulgavit. Quare dictus Episcopus nobis humiliter supplicavit ut sententiam ipsam robor faceremus firmitatis debitum obtinere. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus sententiam ipsam, sicut rationabiliter est prolata, facias auctoritate nostra usque ad satisfactionem condignam appellatione remota inviolabiliter observari. Datum Viterbij x i i. Kalendas Novembris, pontificatus nostri anno tertio.

CAPVT XIX.

Synopsis.

I. Principibus dein permissus est usus fructus reddituum Ecclesie vacantis. Inquiritur in causas huius innovationis factæ adversus canones. Profectum id ex collatione feudorum. Explicantur jura feudorum.

II. Primus omnium Clodoveus Rex jura regia contulit Ecclesiis. Beneficentis quoque in Ecclesias fuit Rex Pippinus. Prudens Caroli magni consilium in distribuendis feudis in gratiam Episcoporum. Assuetudo donationum orta est ex liberalitate Episcoporum; qui de antiquæ penitentia rigore pro modo liberalitatis remittebant in eorum gratiam qui liberales erant erga Ecclesias.

III. Jus illud Principibus quaesitum in bona ecclesiastica ob conditionem feudorum, autem deinde fuit ob necessitatem assensus regij in electionibus Episcoporum. Quæ consuetudo introducta à Concilio quinto Arelatensi, vires accepit ab edito Clotario secundi.

IV. Reges nostri in Præceptis suis episcopalem dignitatem committebant electis.

V. Hincmarus rectè explicat quòd referenda sit illa Principum concessio. Illam enim intellexit de assensu regio & de administratione facultatum Ecclesie quam Rex committebat electo.

VI. Concessio illa bonorum ecclesiasticorum, & consensus electorum adhibitus, explicantur. vocabulis laudandi & inveniendi in decreto Hadriani primi in synodo Romana facto, quòd decretum esse suppositivum affirmant viri eruditissimi.

VII. Refellitur Baronius, qui existimavit leges Capitularium derogare huic concessioni & investituris. Investitura feudorum fiebat cum quadam solemnitate, veluti per festucam, per ramos arborum, & alia similia. Concessio vero episcopatus fiebat per anulum & baculum.

VIII. Sanctus Romanus Rothomagensis Episcopus in pontificali seie institutus est post acceptum à Clodoveo secundo baculum pastoralem. Probabile est ita à sequentibus Regibus usurpatum. Id ipsum usurpabatur à Regibus Angliæ.

IX. Gregorius septimus ferre non potuit hanc investiturarum usum. Itaque eum prohibuit in variis Conciliis. Primus autem omnium, ut adnotat Vilelmus Malmesburiensis, Episcopus excommunicavit, si investituram à laicis acciperent per baculum & anulum. Tum laicos etiam excommunicat si eam concedere præsumperint.

X. Inquiritur in causas huius prohibitionis.

XI. Specta tamen hac prohibitionem Principes retinuerunt usum investiturarum.

XII. Nam iussa illa Gregorij efficere non poterunt ut Reges antiqua majestatis privilegia abolerent. Ac præterea repugnabant Episcopi huic novitati.

novitati. Probatum ex Oualtramo Episcopo Naumburgensi, illorum temporum scriptore.

XIII. Eam prohibitionem renovavit Urbanus secundus, laudabili tamen adhibito temperamento inter abruptam pervicaciam & deforme obsequium.

XIV. Explicatum temperamentum illud adductis verbis Ivonis Episcopi Carnotensis. Juvatur explicatio ex falso Paschalis secundi, qui Ludovici Francorum Regis praesidium imploravit adversus Henricum quintum Imperatorem investituram acriter retinentem.

I. ITAQUE permissus est deinceps Principibus ususfructus reddituum Ecclesiae vacantis, contra quam praesca regulae statuerant, ut in capite superiori diximus. Si quis vero inquirat in causas tam magnae immutationis, is reperiet eam esse profectam ex immutatione quae facta est in conditione & qualitate bonorum ab Ecclesia possessorum. Quemadmodum enim in republica quoddam bonorum genus extat quod vulgo feudum vocant, incognitum Romano Iuri, ideoque novis constitutionibus & antiquarum legum dispositioni contrariis inductum, sic, cum Ecclesiae Regum beneficio donata fuissent bonis hujuscemodi, necessarium prorsus fuit ut illa possiderent feuda iis conditionibus quas in prima feudorum origine invexit publica utilitas. Ergo personae ecclesiasticae quae feuda possidebant, per consequentiam fiebant vassalli Regum, illisque praestare tenebantur homagium & juramentum fidelitatis itemque certum militum numerum juxta valorem feudorum. Praeterea Regi tradere tenentur arces & castra quoties id Regis utilitas postulabit. Unde sequitur necessario Regem post obitum Episcopi, quod eo casu feudum vacet, illud ad se recipere posse ac retinere donec novus Episcopus investituram feudi receperit homagiumque ac juramentum fidelitatis praestiterit. Interim tamen Regi competit jus quoddam fruendi redditibus, dum custodia durat.

II. Primus omnium Clodoveus Rex jura regia Ecclesiis manu liberali concessit, ut constat ex testamento sancti Remigij apud Flodoardum. Cujus exemplum imitati sunt Reges primae stirpis. Pippinus quoque, qui secundae stirpis auctor fuit, eandem liberalitatem exercuit, exempli causa, data Narbonensi Ecclesiae medietate comitatus Narbonensis, ut apud Carellum testatur Carolus Calvus. Beneficus quoque fuit in alias regni sui Ecclesias, quod constaret eum haud minus curasse de augendis bonis Ecclesiarum regni quam Romanae, cui exarchatum Ravennae contulerat. At Carolus magnus, ut observat Vvillhelmus Malmesburienfis in libro quinto de gestis Regum

Tom. II.

Anglorum, praeter causas pietatis, motus etiam fuit ad distribuenda liberali manu bona Ecclesiis ob utilitatem reipublicae, existimans nimirum Episcopos sanctius observaturos fidem promissam, ac praeterea, si res ita postularet, Principem adversus rebelles adjuvatuos ope feudorum datorum & excommunicationum pondere. Carolus magnus, inquit Vvillhelmus Malmesburienfis, pro contundenda gentium illarum (id est, Germanorum) ferocia omnes penes terras Ecclesiarum contulerat, consiliofissime perpendens nolle sacri ordinis homines tam facile quam laicos fidelitatem domini rejicere. Praeterea si laici rebellarent, illos posse excommunicationis auctoritate & potentia severitate compescere. Posterioribus Reges decessorum exemplo illustria feuda contulerunt Ecclesiis & monasteriis, id quod Duces & Comites imitati sunt postquam feuda facta fuerunt hereditaria. Sed tum praecipue ea liberalitas viguit quando Episcopi, in eorum gratiam qui liberales erant erga Ecclesias, de rigore antiquae poenitentiae remittebant pro modo liberalitatis. Quem morem ante hos sexcentos annos invaluisse docet in quadam epistola Petrus Damiani Cardinalis. Cum a poenitentibus terram accipimus, inquit, juxta mensuram muneris eis de quantitate poenitentiae relaxamus, sicut scriptum est: Divitiae hominis, redemptio ejus.

III. Jus illud Principibus quaesitum in bona ecclesiastica, ob conditionem feudorum, auctum deinde fuit ob adjunctionem & concursum auctoritatis quam Reges Francorum a prima statim eorum stirpe possederunt, assentiendi nimirum electioni Episcoporum a clero & populo factae, ut dein ordinari possent a Metropolitano. Consuetudo haec introducta anno quingentesimo quadragesimo nono canone decimo Concilij quinti Aurelianensis, vires postea accepit ex edicto Clotarij secundi in synodo Parisiensi deliberato anno sexcentesimo decimo quinto. Statuit enim Clotarius ut Episcopus recens electus a clero & populo, si condigna persona fuerit, a Metropolitano consecratur, postquam ita Princeps jussit. Ac tamen sibi reservat potestatem eligendi cum consilio Episcoporum & procerum Consilij regij eos ex ministris aut Clericis palatinis quos ad episcopatum promovendos esse existimaverit. Sic enim explicanda est ultima illa clausula edicti; Si de palatio eligitur. En ipsa verba: Si persona condigna fuerit, per ordinationem Principis ordinatur. Vel certe si de palatio eligitur, per meritum personae & doctrinae ordinatur.

IV. Formulae Marculphi, itemque anti-

HHh

Vide Baronium ad an. 1055. §. 8. & seq.

Flodoard. l. 1. hist. Rem. c. 8.

quæ formulæ electionem Episcopaliū quæ editæ sunt in tomo secundo Conciliorum Gallia, continent verba quæ tum in usu erant quoad electiones & ordinationes Episcoporum, magnifica illa quidem pro jure Principum, sed quæ tandem gravissimos motus excitarunt in Ecclesia. Nam Rex in Præcepto suo ait committere se dignitatem episcopalem ei qui electus est: *Cum consilio & voluntate Pontificum procerumque nostrorum, juxta voluntatem & consensum cleri & plebis ipsius civitatis, in supradicta urbe pontificalem in Dei nomine vobis commissimus dignitatem.* Tum clerus ac populus Principem orant ut eum qui electus est, instituere dignetur in episcopatu. *Postulamus, inquit, instituere dignemini illustrem virum.*

V. At Hincmarus Remensis Archiepiscopus, cui disciplinæ canonica nota erant omnia, optimè admodum explicat quò referenda sit hæc Principis concessio. Nam si verba ejus paulò accuratius expendantur, manifestum erit regiam in hac materia auctoritatem ad duo quædam capita porrectam fuisse; quorum unum in eo versabatur, ut Rex electioni consensum suum adhiberet, eamque approbaret; aliud verò respiciebat facultates & patrimonia Ecclesiarum, quarum rerum administrationem Rex illi committebat. Hæc enim sunt verba Hincmari in epistola ad Ludovicum tertium Francorum Regem. *Episcopi talem eligant, inquit, qui & sanctæ Ecclesie utilis, & regno proficiuus, & vobis fidelis ac devotus cooperator existat; & consentientibus clero & plebe, eum vobis adducant, ut secundum ministerium vestrum res & facultates Ecclesie, quas ad defendendum & tuendum vobis Dominus commendavit, suæ dispositioni committatis; & cum consensu ac literis vestris eum ad Metropolitanum Episcopum & cœpiscopos ipsius diœcesios, qui eum ordinare debent, transmittatis.* Ex quibus verbis mirificè probatur id quod paulò antè observabamus, nimirum quoddam jus novum in patrimonium ecclesiasticum Regibus quæsitum fuisse, ob necessitatem assensus regij pro ordinatione Episcopi electi, & ob naturam bonorum quibus Ecclesia fruebatur.

VI. Concessio illa bonorum ecclesiasticorum quam Rex faciebat, & consensus electioni adhibitus, explicantur vocabulis *Laudandi & investiendi* in decreto Papæ Hadriani, quod in synodo Romana decretum est in gratiam Caroli magni. Decretum illud referètur à Gratiano cap. *Hadrianus*, dist. 63. ex historia ecclesiastica, id est, ex Sigeberto: cujus sensus hic est: *Ut nisi à Rege laudetur & investiat Episcopus, à ne-*

mine consecratur. Illustrissimus Cardinalis Baronius, ac post eum Binius, affirmant decretum illud suppositum fuisse à Sigeberto in gratiam Imperatoris Henrici, ut titulus legitimus videretur quæsitus ad propugnandum morem investiturarum, qui adversus Summos Pontifices usurpatus fuerat ab Imperatoribus. Quoad decretum verò Papæ Leonis octavi, qui Privilegij ab Hadriano concessi mentionem facit, illudque renovat in gratiam Ottonis primi Imperatoris, contendunt illud quoque esse supposititium, ac præterea Leonem fuisse schismaticum. Transversos egit illos viros persuasio hæc, investituræ non esse diversas ab electione, & jus illud esse quid extraordinarium. Attamen certissimum est Carolum magnum eo jure usum ante synodum illam Romanam. Vnde sequitur nihil in eo decreto novum esse præter juris illius extensionem, nempe ut eo uti possit in regno Italia, quemadmodum antea faciebat in provinciis regni Francici. Tum illud quoque novum conceditur, quòd Carolo potestas tribuitur eligendi Pontificem Romanum.

VII. Constitutiones quæ extant in Capitularibus Caroli, relatæ etiam in Decretum Gratiani, non derogant hujusmodi concessionibus & investituris, ut visum est Cardinali Baronio: quoniam nihil aliud heic præcipitur quàm ut electione cleri & plebis persona idonea promoveatur ad episcopatum. Verùm illud non impedit quin post electionem, & ante ordinationem, necessarius fuerit assensus regis, itémque concessio seu investitura.

Investituræ porrò illæ, quæ effectus erant assensus regij, & concessio episcopatus, fiebant adhibitis quibusdam solennibus. Lex enim Salica, qua sola Rex utebatur, ceremonias quasdam introduxerat in quorumlibet fundorum traditione usurpandas; quæ in libris Capitularium vocantur *vestiture*, fiebantque *per festucam, per ramos arborum*, & alia similia. Quamobrem Reges nostri, quando episcopatum mittebant electo, investituram illius ei dabant *per baculum & annulum.*

VIII. Hinc factum ut antiquus scriptor vitæ sancti Romani Episcopi Rothomagensis doceat eum circa annum DCXXXIII. baculum pastorem accepisse à Clodoveo secundo Rege, statimque in sede pontificali institutum fuisse. *Rex, inquit, convocatis tam Episcopis quàm Abbatibus, baculum illi contulit pastorem. Inthronizatur ergo pontificali apice.* Par est existimare eadem solennia adhibita in investituris Regum qui post

Vide supra cap. 15.
§. 1.

Baron. an. 776.
§. 11. & seq. p.
201, 202. p. 1. &
seq.

Vide supra cap. 15.
§. 1. & seq.

Er. lib. 1. Capit.
17. Gratian. c.
22. an. dist. 14.

Vr
ed
leg
Vn

17
L.
16
hu

hunc regnarunt. Illud sanè certum est, Imperatores ante Gregorij septimi tempora eoque iure usos fuisse, & tradidisse investituras per annulum & baculum, idque ante consecrationem, non solum in Germania, sed etiam in regno Italiae & in Arelateni, eoque iure in regnis suis usos esse Reges Franciæ & Angliæ. Quare Matthæus Parisius refert Regem Edvardum, qui ante Gulielmum Conquestorem vivebat, virgam episcopalem dedisse Vllstano Vigornienfi Episcopo. Ivo autem Carnotensis Episcopus de se scribit in epistola octava sibi vim quodam modo factam ut episcopatum acciperet, Clericos ipsum Regi præsentasse, hunc verò sibi tradidisse pastoralem virgam: *Cum Clericorum primò ingenio, inquit, postea violentia, Regi fuissem præsentatus, & inde cum virga pastorali à Rege mihi intrusa ad Ecclesiam Carnotensem adductus.*

IX. At Gregorius septimus ferre non potuit hunc investiturarum usum, quòd is Episcopos Principibus nimium obnoxios esse cogeret, atque adeo minus subjectos esse faceret apostolicae fedi. Itaque illum deinceps prohibuit in variis Conciliis, arrepta occasione abusus Henrici quarti Imperatoris, quem fama erat investituras infamibus tantum personis dare, aut iis qui dato pretio illas emebant. Adnotat Vvilelmus Malmesburiensis primum omnium Gregorium septimum excommunicasse Episcopos electos, si à manu laica investituram Ecclesiarum acciperent per baculum & annulum. *Hic quod aly missitaverant, inquit, palam extulit, excommunicans electos qui investituras Ecclesiarum de manu laici per annulum & baculum acciperent.*

Diserta porro sunt Gregorij verba in synodo Romana habita anno millesimo septuagesimo octavo. *Quoniam * investituras Ecclesiarum, inquit, contra statuta sanctorum patrum à laicis personis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eo perturbationes plurimas oriri, ex quibus religio Christiana conculcatur, decernimus ut nullus Clericorum investituram episcopatus, abbatie, vel Ecclesie de manu Imperatoris vel Regis vel alicujus laice personæ viri vel femine suscipiat. Quod si præsumperit, recognoscat investituram illam apostolica auctoritate irritam esse, & se usque ad condignam satisfactionem excommunicatum. Hæc prohibitio non solum adversus Episcopos, sed etiam adversus Reges, iterata est anno MLXX. in Concilio Romano. Hæc sunt decreti verba: Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, vel quilibet secularium potestatum, investituram episcopatum vel alicujus ecclesiasticae dignitatis dare præsumperit, ejusdem*

Tom. II.

sententiæ vinculo se obstrictum esse sciat.

X. Ratio autem una hujus prohibitionis hæc fuit, quoniam Principes contendebant episcopatum vi hujus investituræ dari electo, cum tamen auctoritas episcopalis non pendeat à Regum gratia. Nam Gregorius ob eam causam, & ut odia universorum concitet adversus investituras, eas multoties nominat *donum episcopatus*. Et haud dubiè formulæ harum concessionum iis verbis conceptæ erant, quemadmodum supra adnotavi, ut viderentur Reges dare dignitatem episcopalem. Atque id eò magis probabile erat, quòd illa investituræ solennitas fieret per traditionem annuli & baculi. Baculus autem, signum erat auctoritatis pastoralis, ut inquit patres Concilij octavi adversus Photium in actione sexta: *Βακτηριὸν ἔστι σημεῖον ἀξίας ποιμαντικῆς.*

Altera prohibitionis Gregorianæ ratio petitur à statutis sanctorum patrum, ut aperte scribitur in ipso canone. Alludit autem ad canonem xxxii. ejusdem Concilij octavi adversus Photium sub Hadriano secundo celebrati. Quod colligitur ex epistola ejus ad Hugonem Diensem Episcopum, Legatum suum, in qua ei præcipit ut synodum habeat apud urbem Lingonensem, in eoque conventu renovet prohibitiones factas Metropolitanis ne manus imponant eis qui donum episcopatus à laicis acceperint, sub poena privationis suæ dignitatis, Potestatis verò qui hæc deinceps usurpabunt poenam excommunicationis intendent, prout in Concilio octavo statutum est. *Nullus Metropolitanorum, inquit, aut quivis Episcoporum, alicui qui à laica persona donum episcopatus susceperit, ad consecrandum illum manum audeat imponere, nisi dignitatis suæ honore officioque carere ipse velit. Similiter etiam ut nulla potestas aut aliqua persona de hujusmodi honoris donatione vel acceptione ulterius se intramittere debeat. Quod si præsumperit, eadem sententiæ & animadversionis censura quam beatus Hadrianus Papa in octava synodo de hujusmodi præsumptoribus statuit, se astrictum fore cognoscat. Canon porro secundus itémque vigesimus Concilij octavi, in versione Anastasij Bibliothecarij, sancit juxta canones apostolicos neminem laicorum Principum vel potentum semet inferere electioni vel promotioni Patriarchæ vel Metropolitæ aut cujuslibet Episcopi. At Ivo Carnotensis adnotavit canonem illum intelligendum esse de electionibus, non autem de concessionibus aut investituris, ut ostendam inferius §. xiv.*

XI. Nihilominus, sprete hac prohibitione, quæ adversus jura regia tentabatur, non solum Imperatores, sed etiam Reges

HHh ij

Vvillm. Mal. melib. de gelis Reg. Anglor. in Vvillimo i.

*Vetus codex MS. S. Albini Andegavo. habet investituram

Gregor. 7. lib. 4. ep. 11.

Francorum & Anglorum, usum illum concedendarum investiturarum retinuerunt. Quod probatur ex regeſto ejuſdem Gregorij Papæ; qui Legatis ſuis præcepit ut cognitionem cauſæ ſuſcipiant Epifcopi Ambianenſis, quem aliquot Epifcopi confecraverant abſente Metropolitanò, poſtquam à manu laïca alia intelligi non poteſt præter Regem Francorum: *Et præſertim ſidem Ambianenſis contra Romana ſynodi & apoſtolicæ ſedis decretum de manu laïci, nefanda ambitione, & temerario anſu, investituram ſuſcipere præſumpſit.*

XII. Nam juſſa illa Gregorij efficere non potuerunt ut Reges antiqua majestatis privilegia aboleri ſinerent; & Epifcopis recti amantibus perſuaderi non poterat ut novitates illas prorsus amplecterentur. Intelligebant enim Gregorium, prætextu cujuſdam ſolenntatis & odioſæ explicationis, Regibus adimere velle auctoritatem ipsis legitime quaſitam. Quo factum eſt ut ea tempeſtate Waltramus Epifcopus Naumburgenſis Tractatum de investituris ſcripſerit: in quo concludit investituram à Regibus concedi ratione bonorum temporalium ad Eccleſias pertinentium, & parum referre an à Principe fiat verbo, diplomate, aut baculo quem præ manibus habuerit; quoniam Epifcopus in die consecrationis ſuæ baculum & annulum ponit ſuper altare, unde illos dein recipit tanquam ab auctoritate beati Petri. Quapropter cum baculus ille congruat aliquatenus rebus temporalibus & ſpiritualibus, congruum eſt ait ut investitura ante omnia concedatur à Rege, quod ea ratione tuta futura ſint Epifcopi bona adverſus vim tyrannorum & raptorum. *Nihil refert, inquit Waltramus, ſive verbo, ſive præcepto, ſive baculo, ſive alia re quam in manu tenuerit, inveſtiat aut inthronizet Rex & Imperator Epifcopum. Quia die consecrationis veniens, anulum & baculum ponit ſuper altare, & in curam paſtorales ſingula accipit à ſtola & auctoritate ſancti Petri. Sed congruum magis eſt quod per baculum, qui eſt temporalis & ſpiritualis, præcedens investitura per Regem in fundis & rebus Eccleſiæ contra tyrannos & raptores quieta & pacifica reddat omnia.*

XIII. Victor III. Gregorij ſucceſſor eam prohibitionem renovavit anno MLXXXVII. itemque Vrbanus ſecundus in ſynodo Claromontana anno MXC.V. can. XVI. *Interdictum eſt ne Reges vel alij Principes aliquam investituram de eccleſiaſticis honoribus faciant. Quoniam verò Concilium illud habitum fuit in Gallia, probabile eſt Gallos ſe primos omnium accommodaſſe ad voluntatem &*

deſiderium Vrbanus Papæ: qui cum Regis Philippi rationes non eſſe ſpernendas intellexeret, temperamentum invenit quo regia auctoritas conſervaretur ac tamen prædeceſſorum ſuorum ſtatuta manerent. Illud addiſcemus ex epiftoſa ſexageſima Ivonis Epifcopi Carnotenſis, modò ea ſecundum verum ejus ſenſum accipiat.

XIV. Scribens itaque Ivo ad Hugonem Archiepiſcopum Lugdunenſem ſedis apoſtolicæ Legatum, qui Epifcopo cuidam recens electo exprobrat quod à Rege accipiſſet investituram epifcopatus, hoc factum excuſare nititur hac ratione. Distinguit enim electionem Epifcoporum à conſeſſione epifcopatum quam Principes faciunt iis qui electi ſunt. Tum fatetur Concilium octavum prorsus arcuiſſe Principes à jure electionis, ſed non prohibuiſſe quin illi conſeſſionem epifcopatum facere poſſint iis qui fuerint electi. Tantum autem abeſſe ut id ſedes apoſtolica vetuerit ut etiam Summi Pontifices oraverint Reges noſtros epifcopatus concedere electis. Addit intellexiſſe ſe eam ſolum Vrbanus Papæ mentem fuiſſe in Concilio Claromontano, ut impediret ne Reges darent investituram corporalem, id eſt, conſeſſionem quæ fiebat per baculum & annulum, quod ea fieri videretur in contemptum ſacrorum. Quamquam Ivo nihil heic incommodum eſſe arbitrabatur; quod Reges non contenderent quicquam ſpirituale à ſe dari, ſive illa conſeſſio manu fieret, ſive lingua, ſive virga; ſed ea tantum mente id ab eis uſurpari ut conſtaret eos annuere votis eorum qui electionem peregerant, aut ut electis concederent bona quæ liberalitate Regum Eccleſiæ poſſidebant. Demum ait optandum eſſe ut aut ſuperſedeatur hac controverſia, aut mala hæc ſopiantur. Hæc ſunt ejus verba: *Cum hoc nullam vim ſacramenti gerat in conſtituendo Epifcopo, vel admiſſum vel omiſſum quid ſidei, quid ſacræ religioni officiat ignoramus, cum poſt canonicam electionem Reges ipſos apoſtolicæ auctoritate à conſeſſione epifcopatum prohibitos minime videamus. Infrà: Dominus quoque Papa Vrbanus Reges tantum à corporali investitura excludit, quantum intelleximus, non ab electione, in quantum ſunt caput populi, vel conſeſſione: quamvis octava ſynodus ſolum prohibeat eos intereſſe electioni, non conſeſſioni. Quæ conſeſſio ſive fiat manu, ſive lingua, ſive virga, quid refert, cum Reges nihil ſpirituale ſe dare intendunt, ſed tantum aut votis petentium annuere, aut villas eccleſiaſticas & alia bona exteriora, quæ de munificencia Regum obtinent Eccleſiæ, ipsis electis concedere. Vtunque ſe res habeat, apparet Ivonem, cum Papæ Vrbanus prohi-*

Vide Eadmerum
lib. 4. hiſt. No-
vor. pag. 94. &
lib. 5. pag. 132. 133.

Vide canonem in-
tegrum ſupra pag.
229. col. 2.

ditiones sic interpretatur ut solennitatem baculi & annuli veritatem esse pronuntiet, apparet, inquam, cum innuere Regem Franciæ Philippum eo temperamento adhibito paruisse decreto synodi Claromontanæ. Idipsum colligi potest ex eo quod Paschalis secundus in Galliam venit ut Ludovici Crasfi Regis præsidium imploraret adversus Henricum quintum Imperatorem, qui usum investiturarum acriter retinebat. Nam hic agendi modus omnino intempestivus & absurdus fuisset, si Ludovicus quoque tum temporis in usum revocare solitus esset solennitatem investiturarum quæ damnata erat à Papa Urbano, & de qua tum maxime disceptabatur inter Paschalem & Henricum. Sed præterea discimus ex epistola cxxxviii. ejusdem Ivonis, schisma quod in regno Germaniæ vigeat ob investituras, in Francico non fuisse. Sanè cum usus solennitatis hujuscemodi deserit, par est existimare cessatum ab ea fuisse in consequentiam synodi Claromontanæ.

ADDITIO.] Datur nova editio Concilij Lateranensis à Paschale secundo celebrati.

I. INVESTITURARUM controversia isthæc duravit tota integra inter Paschalem secundum Urbani successorem & Henricum quintum Imperatorem. Antequam tamen res in apertum dissidium erumperet, colloquium Rege Francorum Ludovico præsentem habitum est anno MCVII. in urbe Catalaunensi inter Summum Pontificem & Legatos Imperatoris. Treverensis Archiepiscopus disseruit jam inde à tempore Gregorij magni jus Imperij circa electiones Episcoporum in eo versari ut antè quàm electio publicetur, secretò Imperator admoneatur quisnam electus sit, Imperatorem verò assensum suum adhibere si persona electa ei grata sit. Post quæ, electio fit publicè à clero, & electus consecratur. Post consecrationem autem redit ad Imperatorem pro Regalibus, quibus ab eo donatur sive investitur per traditionem annuli & baculi, Imperator verò ab eo recipit homagium & juramentum fidelitatis. Quod omnino æquum esse ait hic Archiepiscopus. Neque enim debere electum alia ratione occupare civitates, castella, marchias, telonea, & cetera jura imperialia. Rem gestam narrat his verbis Sugerius in vita Ludovi Grossi: *Consecratum ad Dominum Imperatorem pro Regalibus, ut anulo & virga investitur, redire, fidelitatem & hominum facere. Nec miram. Etenim civitates & castella, marchias, telonea, & queque imperatoris dignitatis nullo modo aliter debet occupare.*

II. Papa verò respondit Ecclesiam, quæ pretioso sanguine Iesu Christi redempta, libera facta fuerat, ancillari deinceps non debere aut ad servitutem redigi. Ecclesiam porrò, si Prælatus eligere non possit absque consilio Imperatoris, Imperatori fore subjektam serviliter, ac mortem Iesu Christi irritam & inutilem esse si Episcopus investitur per baculum & annulum. Cùm enim res illæ ad altaria pertineant, usurpationem hanc esse adversus Deum. Demum Prælatos suo ordini & sacre unctioni derogare si manus suas, quæ dominico corpori & sanguini atrectandis destinatae sunt, sanguinolentis laici manibus supponant, ut sponsionem ei faciant fidei. *Si Ecclesia, inquit Paschalis Papa apud Sugerium, eo inconsulto Prælatus eligere non possit, cassata Christi morte, ei serviliter subjacere, si virga & anulo investitur, cum ad altaria ejusmodi pertineant, contra Deum usurpare, si sacras dominico corpori & sanguini manibus gladio sanguinolentis obligando supponunt, ordini suo & sacre unctioni derogare.*

III. Cùm itaque parum ad concordiam

HH h iij

CAPVT XX.

Synopsis.

I. Investiturarum controversia recruduit sub Paschale secundo Papa & Henrico quinto Imperatore. Habitu ea de causa colloquium in urbe Catalaunensi; ubi iura Imperij magnificè disseruit Archiepiscopus Treverensis, dicens Episcopum eligi non posse absque consensu Imperatoris, deinde verò Regalia ab eo accipere debere.

II. Respondit Paschalis Ecclesiam fore serviliter subjektam Imperatori si Prælatus absque consilio eius eligere non possit, mortem verò Iesu Christi irritam esse si Episcopus investitur per baculum & annulum.

III. Cùm Henricus Italiam bello peteret, Paschalis præcepit ut Episcopi Regalia Imperatori dimittant, ipse verò renuntiet juri investiturae & liberæ esse sinat Episcoporum electiones.

IV. Tandem urgentibus Romanam urbem satis, Paschalis in carcerem ab Henrico conjectus, privilegium investiturarum ei concedere adactus est. Ex verbis hujus privilegij colligitur quid juris antea competeret Principibus.

V. Privilegium illud vocatum est privilegium in Concilio Lateranensi. Disputatum eo tempore an pertinacia illa propugnandarum investiturarum hæresis esset. Refertur sententia Ivonis Carnotensis, qui hæresim esse negat.

VI. Ioannes Archiepiscopus Lugdunensis aiebat investituram exteriore desinere posse in hæresim, si quis pertinaciter contendat eam à laico concedi posse licitè.

VII. Goffridus Vindocinensis distinguit investituram per anulum & virgam ab ea quam laici faciunt absque illa solennitate. Investituram tamen à Principe dandam non esse nisi post electionem & consecrationem. Quod inventum est à Goffrido adversus vetustam consuetudinem.

Vide Heflonem scholastic. apud Terognellum pag. 119.

Sugerius pag. 187. Vide infra cap. 21. §. 4.